

NOTĂ INFORMATIVĂ

la proiectul de lege pentru modificarea Codului educației al Republicii Moldova nr. 152/2014

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului
Proiectul de lege pentru modificarea Codului educației al Republicii Moldova nr.152/2014 este elaborat de către Ministerul Educației și Cercetării.
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite
<p>Promovarea prezentului proiect este determinată de necesitatea modificării unor prevederi în vigoare care se conțin în legea-cadru din domeniul educației, având în vedere că de la data intrării în vigoare a Codului educației sunt mai mult de opt ani, iar intervențiile realizate anterior au fost fragmentare sau, în unele cazuri, insuficient argumentate. În proiect se regăsesc mai multe concretizări și concordări de norme juridice în limita cadrului juridic național/internațional.</p> <p>Totodată, proiectul nu are doar scopul de a substitui/exclude prevederile care nu au aplicabilitate practică sau a căror conținut nu este actual, dar urmărește și îmbunătățiri concrete la fiecare nivel de învățământ, conținutul propunerilor de modificare fiind relevat mai jos.</p> <p>Substituirea la „credite de studii transferabile” sau „credite transferabile” cu „<i>credite de studii</i>”, precum și nemijlocit noțiunea de „credit de studii” - sunt determinate de necesitatea asigurării alinierii la definițiile utilizate în Recomandarea Consiliului UE privind Cadrul european al calificărilor pentru învățarea pe tot parcursul vieții (2017/C 189/03), în Ghidul utilizatorului sistemului european de transfer și acumulare a creditelor ECTS/2015 aprobat la Conferința Miniștrilor pentru Învățământ Superior în cadrul EHEA, ECVET, pentru facilitarea recunoașterii calificărilor în context internațional, a portabilității, a mobilității academice și a progresului academic și profesional pe tot parcursul vieții.</p> <p>Cu referire la modificarea art.3 din Codul educației:</p> <ul style="list-style-type: none">- introducerea noțiunii de „<i>curriculum adaptat</i>” a avut loc la o etapă incipientă a promovării educației incluzive. Ulterior, s-a renunțat la abordarea de curriculum adaptat în favoarea adaptărilor curriculare care reflectă, în mod corect, situația elevului care beneficiază de aceeași curricula, doar că aceasta (curricula) se aplică în condiții diferite, specifice cerințelor educaționale ale copilului;- revizuirea noțiunii de „<i>cadru didactic de sprijin</i>” este în consens cu prevederile art.53 ale Codului educației și are scopul de a concretiza și reflecta corect categoria acestei funcții;- modificarea noțiunii de „<i>complex educațional</i>” este necesară pentru legiferarea unei realități de la noi din țară. În redacția actuală, se presupune că într-un complex educațional se includ doar copii cu vârsta de la 3 ani în sus. La modul practic, în majoritatea comunităților, într-o instituție, sunt copii de toate vârstele – de la 1 an până la 6 (7) ani. Conform Codului educației, lit. a), nivelul 0 se numește educația timpurie și se constituie din educația antepreșcolară și învățământul preșcolar;- noțiunea „<i>instituție de circumscripție</i>” este utilizată pe larg în sistemul educațional, fiind percepute mai multe interpretări ale acestui concept (de exemplu: instituție care a fost reorganizată prin absorbția unei alte instituții sau instituție în care învață elevi din mai multe localități). În condițiile în care deja sunt prezente mai multe interpretări, optăm pentru definiția propusă în prezenta modificare;

- excluderea noțiunii de „*examen de bacalaureat profesional*” este în consens cu modificările propuse la articolul 63 și, respectiv, este valabilă aceeași motivare;

- noțiunea „*educația adulților*” a fost propusă pornind de la noțiunea de educație a adulților din Recomandările UNESCO, 2015, care trebuie să cuprindă toate formele de învățare și să se plieze perfect pe propunerile din Cod: educație generală a adulților, formare profesională inițială a adulților și formare profesională continuă, care sunt specificate expres în art.126 alin.(1) din Codul educației;

- „*educația nonformală*” se adresează tuturor vârstelor și poate fi organizată/realizată la toate nivelurile sistemului educațional, respectiv nu este reprezentată doar de activitățile extrașcolare. Noua redacție propusă este în consonanță cu recomandarea UNESCO;

- conținutul noțiunii „*educație informală*” în prezent este în disonanță cu conceptul utilizat în Cod la art. 123 alin. (8), or educația informală reprezintă rezultatul unor activități zilnice legate de muncă, mediul familial, timpul liber și nu este organizată sau structurată din punct de vedere a obiectivelor, a duratei ori a sprijinului pentru învățare. La fel, noua redacție a noțiunii este în consonanță cu recomandarea UNESCO;

- deoarece „*formarea continuă*” se realizează după realizarea unui program de formare inițială, care de regulă este absolvit la vârsta 20-24 de ani, când persoana este adultă, completarea sintagmei „formare continuă” cu cuvintele „a adulților” este redundantă. De asemenea, educația adulților include educația inițială și continuă. Astfel că substituirea noțiunilor este motivată pentru armonizare de definițiile recomandate și aplicate de către instituțiile internaționale la planificare și analiza programelor educaționale, pentru claritate și coerență sistemică;

- noțiunea „învățământ profesional” considerăm posibil de a fi exclusă în condițiile în care nu este utilizată pe parcursul Codului educației;

- noțiunea de „studii superioare integrate” se substituie cu noțiunea de „*programe integrate de studii*” prin introducerea unei noțiuni comune de programe integrate, or acestea sunt și la nivelul învățământului profesional (a se vedea art.63). De asemenea, noile practici promovate/recomandate în Spațiul European al Învățământului Superior pentru atragerea tinerilor în cariera științifică vizează integrarea ciclului II și III la programele din domeniile educației și a științelor. De regulă, 10% din cei mai buni studenți înscriși la masterat științific/ sau după rezultatele primului an de studii la masterat continuă studiile la doctorat;

- necesitatea modificării unor noțiuni și completării art. 3 cu ***noțiuni noi asociate implementării Cadrului Național al Calificărilor (CNC) și introducerea art. 11 prim*** este determinată de: aprobarea și implementarea în Spațiul European al Educației a unei noi Recomandări privind Cadrul european al calificărilor (EQF) pentru învățarea pe tot parcursul vieții/2017 (2017/C 189/03); responsabilitățile asumate de Republica Moldova prin Acordul de Asociere; ratificarea Convenției de la Lisabona pentru recunoașterea calificărilor din învățământul superior/1999 și alinierea la standardele aplicate în Spațiul European al Recunoașterii (ERA), Standardele ENIC-NARIC; statutul de membru al spațiului European al Învățământului Superior/ Procesul Bologna (EHEA) /2005; sporirea atractivității și comparabilității calificărilor naționale cu calificările din Spațiul European al Educației; oportunitatea asigurării unei mai bune înțelegeri a calificărilor naționale; facilitarea recunoașterii, mobilității și internaționalizării educației; asigurarea interoperabilității platformelor informaționale privind CNC, sistemelor digitale privind recunoașterea clasificărilor obținute în diverse contexte, facilitarea utilizării instrumentelor Europass cu privire la calificări ș.a.

În context, remarcăm că noul Cadrul European al Calificărilor /2017 (CEC/EQF), dar și alte politici europene relevante, promovează dezvoltarea și recunoașterea calificărilor în contextul învățării pe tot parcursul vieții, ca un sistem integrat, și nu fragmentat pe nivele ale sistemului

educațional, facilitând astfel progresul academic și profesional fără bariere. De asemenea, CEC reprezintă standardul de referință comun pentru transparență, portabilitate și comparabilitate.

În același timp, a fost modificată taxonomia descriptorilor nivelului de calificare, fiind pusă în aplicare noțiunea de rezultate ale învățării exprimate în „cunoștințe”, „aptitudini”, „responsabilitate și autonomie”.

Utilizarea „**rezultatelor învățării**” (learning outcomes) la descrierea calificărilor le transformă într-un „instrument de calibrare” a calificărilor, oferind părților interesate posibilitatea identificării celei mai relevante calificări pentru angajare sau pentru continuarea studiilor. Utilizarea rezultatelor învățării permit flexibilizarea și sporesc portabilitatea și permeabilitatea calificărilor prin deschiderea sistemului de calificări pentru calificările obținute în diverse contexte și pentru recunoașterea rezultatelor învățării anterioare, conexiune dintre calificările din trecut și prezent.

Aplicarea unor noțiuni comune în Spațiul European al Educației, dar și în alte regiuni ale lumii pentru descrierea calificărilor asigură o mai bună înțelegere a calificărilor intensifică procesele de internaționalizare a educației, de mobilitate și recunoașterea calificărilor în diverse scopuri fără bariere. Acestea sunt utilizate la clasificarea, compararea și recunoașterea calificărilor, la dezvoltarea standardelor ocupaționale și de calificare, la dezvoltarea platformelor informaționale /instrumentelor Europass pentru facilitarea mobilității academice și profesionale, a progresului academic și profesional pe tot parcursul vieții.

Cadru național al calificărilor - noua definiție concretizează scopul și sarcinile Cadrului Național al Calificărilor în concordanță cu politicile relevante aplicate în cadrul Spațiului European al Educației. Asigurarea sinergiei taxonomiei CNC cu Cadrul European al Calificărilor (CEC) este necesară pentru trecerea procedurii de referințe a CNC la CEC, care va facilita recunoașterea automată a calificărilor în cadrul acordurilor bilaterale, regionale, multilaterale.

Calificare - noțiune nouă care este în concordanță cu noțiunile utilizate în Spațiul European al Educației, Spațiul European al Învățământului Superior și în Spațiul European al Recunoașterii calificărilor. Aceasta prevede evaluarea și validarea rezultatelor învățării dobândite în diverse contexte pentru a obține o calificare, raportarea la standarde și dreptul de a evalua și acorda o calificare „autorității competente”- acreditate în acest scop.

În Spațiul European „Competențele” sunt utilizate pe piața muncii, care solicită competențe descrise prin capacitatea de a realiza anumite roluri și sarcini, prin integrarea/utilizarea cunoștințelor și aptitudinilor, iar piața serviciilor educaționale oferă „rezultate ale învățării” descrise în termeni de cunoștințe, aptitudini, responsabilitate și autonomie.

Noțiunea de „micro-calificare sau calificare parțială” este în consens cu prioritățile Spațiului European al Educației 2025-2030; Recomandarea UE cu referire la flexibilizarea și permeabilitatea parcurșurilor educaționale în spațiul european, sporirii angajabilității și integrării sociale a persoanelor; Agenda UE cu privire la Competențe. Obținerea unei micro-calificări, validate printr-un micro-certificat permite extinderea oportunităților de învățare și consolidare a rolului învățământului superior și al învățării pe tot parcursul vieții, prin furnizarea unor oportunități de învățare mai flexibile și modulare și prin oferirea unor parcurșuri de învățare mai incluzive. Propunerea a fost susținută de Asociația Companiilor de Creație și Asociația Națională a Companiilor din Domeniul Tehnologiilor Informaționale și al Comunicațiilor.

Descriptori de definire a nivelurilor Cadrului Național al Calificărilor - această completare derivă din necesitatea asigurării concordanței CNC cu Recomandarea Consiliului UE privind Cadrul european al calificărilor pentru învățarea pe tot parcursul vieții (2017/C 189/03), dar și cu alte documente de politici aplicate în Spațiul European al Educației și formării profesionale.

Noțiunea de „discriptori” se substituie cu noțiunea de „*Descriptori calitativi a performanțelor școlare*”. Descrierea nivelurilor și tipurilor de calificări în termeni de rezultate ale învățării asigură o mai bună înțelegere/comparare a calificărilor obținute în trecut cu calificările actuale sau compararea/echivalarea calificărilor obținute în străinătate etc., fapt care facilitează progresul academic și profesional fără bariere, stabilirea diferențelor nerezonabile între calificări, impunerea repetării studiilor și descurajarea învățării pe tot parcursul viței.

Modificarea noțiunii „*formare profesională*” se propune pentru corectitudine și consecvență sistemică. Suplimentul la diplomă este un instrument care asigură înțelegerea, transparența calificării și facilitează progresul academic și profesional. Implementarea acestui instrument de transparență a calificărilor complete și parțiale/module este recomandată pentru toate nivelurile de educație și formare profesională, pentru toate formele de educație - formală, nonformală, netradițională (care nu este bazată pe interacțiunea directă cursant - profesor).

Ținând cont de faptul că în textul Codului, implicit în **articolul 9 alineatul (2) și articolul 140, alineatul (1) litera i**), pachetul standard de servicii educaționale este indicat pentru diverse nivele, modificarea propusă va unifica referirea la același document și se vor evita eventualele interpretări și confuzii. Art.140 lit. i) din Codul educației stabilește că Ministerul Educației și Cercetării elaborează și aprobă pachetul standard de servicii educaționale în învățământul obligatoriu. În același timp, se va modifica și articolul 140 în partea în care competența de aprobare a documentului revine Guvernului.

La **articolul 13, prevederea de la alineatul (4)**, introducerea cuvântului „înmatriculare/” până la cuvântul „școlarizare” este justificată prin racordarea la prevederea de la alineatul (1) al aceluiași articol, care stabilește că învățământul obligatoriu începe cu grupa pregătitoare din învățământul preșcolar, iar termenul „școlarizare”, utilizat în prezent, este specific pentru instituțiile de învățământ primar și gimnazial.

Articolul 15:

- cuvintele „programe combinate” se substituie cu cuvintele „programe de diferite niveluri sau programe integrate”, având în vedere că sintagma „programe combinate” este confuză și poate avea diverse interpretări;

- completările de la litera f) sunt motivate în condițiile în care atât grădinița-creșă, cât și liceul cu grupe de grădiniță au fost prezente în lista instituțiilor educaționale anterior aprobării Codului educației și se consideră actuală regăsirea acestora și în calitate de complex educațional. În majoritatea localităților – în instituție vin copii de toate vârstele – de la 1 la 6 (7) ani. Vârstele sunt apropiate, inclusiv sunt aplicabile reguli sanitaro-igienice și regimuri de activitate asemănătoare;

- la litera l) se exclude cuvântul „specializată”, care poate avea și alte conotații or, de regulă, specializat denotă domeniul de formare profesională. De asemenea, se extinde lista instituțiilor de învățământ de formare continuă și se oferă spațiu și pentru alte categorii de entități;

- completarea „taberelor de odihnă” se consideră necesară în scopul de a constitui temei legal în organizarea activităților educaționale la planificarea odihnei de vară pentru elevi;

- referitor la Centrul sportiv de pregătire a loturilor naționale (CSPLN), menționăm că CSPLN a fost creat în anul 2007 (Hotărârea Guvernului nr. 985/2007) ca succesori al mai multor instituții de învățământ sportiv. În pct. 2 al Hotărârii este indicat că Centrul este o instituție publică, dar nu a fost specificat caracterul didactic al activității acestuia. În același timp, pentru completarea hotărârii sunt necesare completările/modificările în Codul educației. Menționăm că în Hotărârea Guvernului nr.381/2006, care reglementa categoriile de salarizare, CSPLN era în aceeași categorie cu școlile sportive. Legea 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, în baza Codului educației, art. 15 și 37, atribuie CSPLN grupul ocupațional „Cultură, tineret și sport”, compartimentul „Instituțiilor din domeniul culturii fizice și sportului”, care nu sunt

instituții de învățământ. Din aceste considerente, antrenorii CSPLN, deși au grade didactice, nu pot fi luate în considerare din motiv că nu activează într-o instituție de învățământ. Totodată, cadrele manageriale nu pot fi salarizate la fel ca cele din instituțiile de învățământ. În context, a apărut necesitatea de a opera unele modificări în Codul educației, care ar permite corespunderea statutului CSPLN cu activitatea lui reală și, implicit, ar soluționa problema cu privire la salarizarea angajaților din cadrul Centrului.

La **articolul 16** se propune de completat alineatul (7) cu aplicarea în ÎPT a Sistemului European de credite pentru educație și formare profesională (ECVET). În contextul principiului de învățare pe tot parcursul vieții și recomandărilor UE, integrării în spațiul European al educației se impune completarea articolului cu sistemul ECVET, care este implementat deja în practică.

Articolul 17:

- la alineatul (1) completarea „personalizate în mod centralizat” are scop de concretizare și evidențiere a aspectului de centralizare care caracterizează procedurile de personalizare a actelor de studii și care constituie un element important în asigurarea valabilității actului;
- completarea de la alineatul (2) va permite revizuirea și ulterior înregistrarea corespunzătoare a instrucțiunilor actuale cu privire la personalizarea automatizată, eliberarea, evidența și păstrarea actelor de studii;
- pentru alineatul (8) invocăm necesitatea de a certifica competențele dobândite la formarea profesională inițială a adulților, pentru persoanele care nu dețin o calificare pentru a fi angajate în câmpul muncii (emigranții, imigranții, șomerii care urmează cursuri achitate din surse bugetare).

Atât modificările de la **articolul 18**, cât și cele de la **articolul 21 alineatele (1) și (7) și articolul 48 alineatul (3)** au fost introduse în proiect la inițiativa autorităților locale din UTA Găgăuzia și au fost motivate prin prisma legislației speciale aplicabile în regiune și ținând cont de specificul aparatului administrativ al UTA Găgăuzia (scrisoarea nr.01/1-15-1192/2020). În special, au fost menționate prevederile Legii nr.344/1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri) și Legea Adunării Populare a Găgăuziei „Cu privire la Comitetul Executiv din Găgăuzia nr. 31/1998”. De asemenea, articolul 74 al actului normativ local, Regulamentul Găgăuziei (Ulojenie) stabilește că toți șefii direcțiilor (inclusiv șeful Direcției Generale Educație a Găgăuziei) fac parte din Comitetul Executiv al Găgăuziei.

Necesitatea modificării de la **articolul 20 alineatul (6)** a fost argumentată urmare a corespondenței cu Ministerul Justiției prin prisma art. 34 alin. (1) din Legea nr.98/2012 privind administrația publică centrală de specialitate, precum și în condițiile art. 34 alin. (2) din Legea 98/2012. Din punct de vedere al Ministerului Justiției, prevederea în vigoare în prezent atribuie ministerului doar competența de reglementare a modului de activitate a instituțiilor de învățământ general, nu și a modului de organizare a acestor instituții. Aprobarea modificării va exclude interpretările diferite referitoare la domeniul de reglementare al regulamentelor – cadru de organizare și funcționare a instituțiilor de învățământ general. În redacție nouă, nu va fi necesară descifrarea conceptului de „activitate”. În acest sens, norma va permite, fără echivoc, stabilirea modului în care trebuie să activeze o instituție și modul în care aceasta este organizată (organele de conducere și personalul de conducere, competența, modul de desemnare a acestora și competența personalului instituției). Impactul final va fi înregistrarea de stat și publicarea în Monitorul Oficial a regulamentelor – cadru de organizare și funcționare a instituțiilor de învățământ general.

Completarea articolului 21 cu alineatul (8), dar și a **articolului 47 alineatul (1)** se consideră necesară odată ce, în prezent, se înființează instituții private cu diverse forme de organizare care prestează aceleași servicii educaționale, uneori în cadrul unei instituții publice cu aceiași elevi, același personal, în cadrul aceluiași program de activitate, activitatea căreia nu este monitorizată,

la fel nu se cunoaște domeniul de servicii prestate, cu atât mai mult calitatea și conformitatea acestora legislației în vigoare.

Noua redacție de la **articolul 22 alineatul (1)** urmărește excluderea contrazicerilor și interpretărilor, precum și corelarea cu alte norme cu care se află în conexiune. Astfel că menționăm un alt articol din Cod și anume art. 14 alin.(2) care stipulează că durata anului de studiu, a stagiilor de practică, a sesiunilor de examene și a vacanțelor se stabilește pentru fiecare nivel de învățământ prin planul-cadru aprobat de minister.

La **articolul 27 alineatul (1), articolul 29 alineatul (1) și articolul 31 alineatul (1)** excluderea „studiului individual” este motivată prin individualizarea procesului educațional pentru toți copiii cu cerințe educaționale speciale, proces care este realizat, indiferent de forma de incluziune (ocazională, parțială sau totală), având la bază Planul educațional individualizat (PEI). PEI este un produs curricular, care include rezumatul punctelor forte, intereselor și nevoilor elevului, astfel încât finalitățile în materie de studiu, stabilite pentru elev în anul școlar respectiv, pot să difere de finalitățile și conținuturile educaționale stabilite în Curriculumul general prin modificări sau adaptări curriculare. Elaborarea, realizarea și revizuirea/actualizarea PEI se face în colaborare cu toți factorii implicați în asistența copilului (cadre didactice de predare, de sprijin și manageriale, psiholog școlar, medic de familie, specialiști în terapii specifice, asistent social, părinți/reprezentanți legali ai copilului etc.).

Completarea la **articolul 31 alineatul (1)** a fost determinată de necesitatea asigurării dreptului la studii al elevilor din penitenciare, luând în calcul condițiile actuale, lipsa prevederilor cu privire la modul de instruire a deținuților cu vârsta de peste 18 ani, reieșind din faptul că nu în toate localitățile există instituții de învățământ liceal, precum și din cauza că, potrivit Planului-cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal, pentru persoanele de peste 20 de ani se aplică Planul-cadru pentru liceul cu frecvență redusă (seral). Astfel că, în condițiile create pentru această categorie de beneficiari, s-a concluzionat că procesul educațional liceal poate fi organizat online (la distanță). Admiterea la studii liceale a persoanelor din detenție se face în aceleași condiții ca și pentru toți ceilalți doritori, adică prin concurs, în baza actelor în vigoare. Totodată, centralizarea elevilor de la toate penitenciarele din țară în cadrul unor instituții de învățământ liceal va asigura utilizarea eficientă a resurselor financiare utilizate în acest scop.

Cu referire la **excluderea alineatului 9 prim al art.31**, menționăm că, potrivit prevederilor art. 31 alin. (8) al Codului educației, învățământul liceal se încheie cu examenul național de bacalaureat, care se organizează în modul stabilit de Ministerul Educației și Cercetării. Astfel, norma legislativă este dezvoltată în Regulamentul cu privire la examenul național de bacalaureat, unde sunt prevăzute toate detaliile de organizare și desfășurare a examenului, inclusiv referitoare la oportunitățile de susținere repetată a probei de examen nepromovate.

Actul normativ care reglementează organizarea și desfășurarea examenului național de bacalaureat prevede atât faptul că „examenul de bacalaureat poate fi susținut gratuit de cel mult două ori în decursul următorilor 3 ani”, cât stabilirea dreptului cetățenilor Republicii Moldova de a susține examenul de bacalaureat în regim de externat, în aceleași condiții ca și ceilalți candidați, contra plată, iar numărul de tentative nu este limitat.

Detaliind prevederile Regulamentului de examen, vom releva faptul că un candidat la examenul de bacalaureat poate să se înscrie la acest examen, în mod gratuit, pe parcursul a 3 ani, având la dispoziție a câte 2 sesiuni anual (sesiunea de bază și cea suplimentară) sau 6 sesiuni per total. În cazul în care cele 6 sesiuni de examen, asigurate în mod gratuit, nu au fost suficiente pentru promovarea examenului, candidatul are la dispoziție opțiunea bacalaureatului în regim de externat, de această dată contra plată, dar fără limită maximă a participărilor în sesiune.

Adițional, remarcăm că, până la data de astăzi, nu a fost identificat un mecanism viabil de implementare a prevederii invocate. Astfel, în condițiile cadrului normativ existent, care oferă oportunitatea a 6 sesiuni gratuite, se consideră necesară renunțarea la a 3-a sesiune anuală de bacalaureat, pentru care candidatul ar trebui să achite taxă de examen.

Motivarea completării la **articolul 37 alineatul (1)** a taberelor de odihnă și a centrelor sportive de pregătire a loturilor naționale, a fost inclusă la modificarea art.15. În mod similar, reflectarea „centrelor de tineret” va permite „legiferarea” activităților extrașcolare în instituțiile respective.

Completările de la **articolul 40** au scopul de a adapta prevederile legale la specificul programului de activitate al instituției de educație timpurie, având în vedere că la grădiniță nu sunt discipline școlare.

Modificarea de la **articolul 42** este necesară or, în varianta actuală nu se regăsește curriculumul și evaluarea pentru educația timpurie. Noțiunea de curriculum școlar în acest context este ambiguă și admite interpretări. Prin modificările propuse, terminologia de la art.42 literele b) și d) se va echivala cu cea de la alin.(2) din art.40 și art.16 alin.(4). La fel, se vor clarifica atribuțiile ministerului, OLSDÎ și ale instituțiilor de educație timpurie pe dimensiunea de evaluare a rezultatelor învățării și dezvoltării copiilor cu vârsta de 1-7 ani.

Prin modificarea de la **articolul 43** se va asigura același limbaj al textului de la art.43 cu cel de la alin.(2) din art.40, precum și modificarea nou propusă la art.42 alin.(1), litera b).

Prin modificările de la **articolul 44** se vor uniformiza prevederile de la art. 44 cu cele de la alin.(2) din art.40 și art.16 (4), precum și modificarea nou propusă la art.42 (1) litera d).

Modificarea de la **articolul 46** este în consens cu amendamentul propus la **articolul 49** al Codului. Definiția Consiliului profesoral este improprie pentru instituția de educație timpurie, unde sunt angajați educatori. În cadrul grădinițelor activează Consiliul Pedagogic. Mai mult decât atât, la ședințele consiliului poate participa și alt personal – non-didactic, dar și nedidactic. Curricula și Standardele de învățare și dezvoltare a copilului se realizează nu doar de către cadrele didactice, de exemplu: crearea mediului incluziv de învățare, comunicarea cu copiii, asigurarea securității lor etc. Modificările vor viza și domeniul învățământului preșcolar, ca parte componentă a învățământului general, or în redacția actuală acest domeniu nu se regăsește.

Modificarea de la **articolul 59 alineatul (2)** este propusă, prin analogie, în contextul semnării de către Curtea Constituțională a necesității clarificării modului de înființare, reorganizare și lichidare a instituțiilor private de învățământ superior. Necesitatea clarificării în redacția **articolului 82 alineatul (2)** a modului de înființare, reorganizare și lichidare a instituțiilor private de învățământ superior a fost menționată de către Curtea Constituțională (Hotărârea nr.5/2017). În aprecierea sa, Înalta Curte a reținut: „79. Cu privire la criticile de neconstituționalitate aduse art. 82 alin. (2) din Codul educației, potrivit căruia „Instituțiile de învățământ superior sunt înființate, reorganizate și lichidate de către Guvern la inițiativa fondatorului”, în raport cu art. 46 din Constituție, Curtea reține că autorii sesizării consideră eronat că dispozițiile contestate se aplică și în cazul instituțiilor de învățământ superior private, fapt ce afectează dreptul de dispoziție asupra bunului proprietarului. 80. În acest sens, Curtea relevă că dispozițiile art. 21 alin. (4) din Codul educației stabilesc expres că instituțiile de învățământ private de toate nivelurile pot fi înființate, reorganizate și lichidate în modul prevăzut de legislația civilă și de Codul educației. Așadar, din cuprinsul articolului menționat rezultă că instituțiile de învățământ superior private se vor înființa, reorganiza și lichida în modul prevăzut de legislația civilă. 81. Mai mult decât atât, Curtea constată că dispozițiile art. 139 din Codul educației, care reglementează atribuțiile Guvernului în domeniul educației, prevăd la litera f) că Guvernul decide asupra propunerilor Ministerului Educației, ale altor autorități administrative centrale și ale instituțiilor publice privind înființarea, reorganizarea sau lichidarea doar a instituțiilor publice de învățământ superior. Prin

urmare, dispozițiile art. 82 alin. (2) din Codul educației nu pot fi aplicate instituțiilor de învățământ superior private. 82. Totodată, ținând cont de faptul că prevederile art. 82 alin. (2) din Codul educației creează confuzii în partea ce ține de modul de constituire a instituțiilor de învățământ superior, Curtea consideră necesar să emită o Adresă către Parlament în vederea excluderii curenților existenți.”

Modificarea **articolului 60 alineatul (4)** este propusă în contextul regimului economico-financiar de autogestione prevăzut de art. 145 alin (5) al Codului educației.

Noua prevedere de la **articolul 61 alineatul (3)** urmărește excluderea interpretărilor și asigurarea condițiilor egale pentru toate categoriile de învățământ profesional tehnic.

Articolul 62:

- necesitatea modificării alineatului (2) derivă din complexitatea unor programe de formare profesională de a avea o durată mai lungă de învățare întru formarea competențelor profesionale stabilite în standardele ocupaționale;

- modificarea de la alin.(6) este determinată de faptul că în Cadrul Național al Calificărilor și în Cadrul European al Calificărilor descrierea nivelului de calificare se efectuează prin rezultate ale învățării.

Referitor la **modificarea art.63**, completarea la alineatul (2) este argumentată de:

a) durata minimă de formare profesională în Domeniul sănătății recomandată și acceptată de organismele naționale: Standardele de calificare Asistent medical, Asistent medical igienist epidemiolog, Asistent medical în diagnostic de laborator, Asistent farmacist, Tehnician dentar, Nivelul 4 CNCRM aprobate de Ministerul Educației și Cercetării (2018); Programele de formare profesională Specialitatea 91210 Medicină, Specialitatea 91410 Diagnosticare medicală și tehnici de tratament, Specialitatea 91610 Farmacie, și Specialitatea 91110 Stomatologie, acreditate de ANACEC în anul 2019;

b) respectarea termenului de studii de 3 ani a programului de formare profesională postsecundară în Domeniul sănătății, recomandată de organismele internaționale: Directiva UE și a Consiliului European de recunoaștere a calificării profesionale (2013/55/UE din 20.11.2013), Ghidului EFN pentru implementarea Articolului 31 al Directivei 2013/55/UE, Direcțiile Strategice Europene pentru fortificarea nursing-ului și moșitului în vederea realizării Obiectivelor Strategiei Sănătate-2020, European Union Standards for nursing and midwifery: Information for Accession Countries, Bruxelles, 2009, care asigură realizarea standardelor educaționale nivelul 4 ISCED, cu numărul minimal de 4600 de ore, 180 de credite de studii;

c) necesitatea asigurării sistemului de sănătate, veriga medie cu cadre medicale: asistenți medicali, asistenți medicali în diagnostic de laborator, asistenți medicali igienisti epidemiologi, asistenți farmaciști, tehnicieni dentari, care sunt formați de Centrul de excelență în medicină și farmacie „Raisa Pacalo” și cele patru colegii de medicină din țară;

d) solicitările sporite la studii în învățământul medical postsecundar a deținătorilor de certificate de studii liceale.

Modificările de la alineatul (3) lit. A) sunt justificate de faptul că prin Legea nr. 191/2017 s-au operat unele modificări la Codul educației, iar unul dintre obiectivele propuse a fost de a oferi acces pentru pregătirea cadrelor în domeniul de educație: Pedagogie și științe ale educației. Prin modificările propuse se specifică faptul că accesul la programele respective este strict pentru pregătirea cadrelor în Învățământul primar și educația timpurie.

Intervenția legislativă de la alineatul (3) lit. b) este necesară pentru a oferi aceleași finalități absolvenților care finalizează programe de formare profesională tehnică postsecundară și postsecundară nonterțiară. Or, prevederile art. 63 alin (3) lit. b) menționează că acces la programele de formare profesională tehnică postsecundară și postsecundară nonterțiară se

realizează doar în baza diplomei de bacalaureat. Respectiv, amendamentul propus vine să ofere condiții similare de acces la studii la programele respectiv, având aceeași abordare ca și accesul la ciclul I de studii superioare prevăzut de art. 89 alin (2).

Alineatul (6) al art.63 revine la redacția inițială. Urmare a unei analize suplimentare nu a fost confirmată necesitatea menținerii examenului de bacalaureat profesional. Menționăm că însăși promovarea conceptului de bacalaureat profesional a avut la bază mai multe divergențe, iar Nota informativă la proiect nu a cuprins o argumentare suficientă care să explice obiectiv motivul introducerii examenului respectiv. Reglementarea superficială a conceptului de bacalaureat profesional în Codul educației a creat o serie de confuzii, care a pus în dificultate procesul de implementare a acestuia, precum limitarea accesului către piața muncii a absolvenților învățământului profesional tehnic care susțin examenul de calificare.

Pe cale de consecință, în condițiile legislației în vigoare, implementarea examenului de bacalaureat profesional în varianta reglementată impune modificări substanțiale a programelor de studii, care ar impune costuri suplimentare în detrimentul misiunii învățământului profesional tehnic de a livra forță de muncă în conformitate cu necesitățile pieței muncii.

În scop de redactare au fost introduse modificări în **titlurile articolelor 64, 66 și 72**.

Modificările de la **articolul 64** sunt justificate, or Curriculumul pe module/discipline se elaborează în baza standardului de calificare, care constituie documentul normativ ce reglementează obținerea calificării și stă la baza proiectării Curriculumului.

Articolul 66 este modificat în condițiile în care Registrul Național al Calificărilor este unic pentru tot sistemul național de calificări. De asemenea, în acest context, sunt relevante argumentările la noțiunile asociate implementării Cadrului Național al Calificărilor (CNC) și introducerea art. 11 prim. În același context, relevăm că ANACEC nu stabilește criterii pentru examenul de calificare.

Modificarea **articolului 69 alineatul (2)** este argumentată din motive similare amendamentelor de la articolul 20 alineatul (6).

Scopul **modificării de la art. 71** constă în completarea posturilor didactice din învățământul profesional tehnic cu 2 funcții și anume: „pedagogul social din căminele pentru elevi”, care în prezent se regăsește în categoria personalului didactic auxiliar și „cadru didactic de sprijin”, care acum se regăsește enumerat doar la capitolul referitor la personalul din învățământul general.

Potrivit atribuțiilor de funcție, considerăm corectă atribuirea funcțiilor enunțate la categoria personal didactic.

Prin includerea normei de la alin (4) a art.71, se creează condiții similare de angajare a tinerilor specialiști în învățământul general.

Necesitatea modificării de la **articolul 78 alineatul (2)** constă în diversificarea formelor de învățământ în situații epidemiologice nefaste și în contextul internaționalizării domeniilor cercetării și inovării.

Modificările **articolului 81 alineatul (2)** sunt propuse în scopul asigurării sinergiei învățământului superior și a cercetării, dar și în vederea corelării învățământului superior cu necesitățile societății. Nomenclatorul domeniilor de formare profesională și al specialităților va fi structurat pe trei cicluri (licență, master și doctorat), prin urmare, se va axa nu doar pe formarea profesională, dar și pe cercetarea științifică în instituțiile de învățământ superior.

Abrogarea **alineatului (7) al articolului 82** este motivată în condițiile în care prevederea respectivă avea aplicabilitate exclusiv în raport cu Academia de Administrare Publică, instituție care recent a făcut parte dintr-un proces de fuziune prin absorbție.

Amendamentele de la **art. 85, 89 alin. (1) și 90** sunt susținute în condițiile în care, în învățământul superior, începând cu anul 2023, se va utiliza sistemul unic de e-admitere.

Intervenția de la **articolul 88** este în consens cu Recomandarea UE CEC, 2017 și Ghidul ECTS. S-a menționat că urmează a fi exclusă noțiunea de Sistem național de credite, a fi folosit ECTS (European Credit Transfer and Accumulation System) și denumirea europeană – Sistemul European de Transfer și Acumulare de Credite (ECTS).

Modificările de la **articolul 89 alineatele (6) și (8)** își propun eliminarea unor contradicții cu documentele europene în domeniul învățământului superior și concretizarea modalităților de complementare a cunoștințelor într-un anumit domeniu al programului ales sau obținerea minimului curricular pentru continuarea studiilor superioare la ciclul II la alt domeniu de formare profesională.

Datorită completării cu **alineatul (9) de la articolul 89**, pentru prima dată, învățământul superior va avea posibilitatea implementării învățământului dual. Opțiunea va fi valabilă pentru ciclul I, la anumite specialități, în condițiile stabilite de Ministerul Educației și Cercetării, prin coordonare cu alte organe centrale de resort și cu agenți economici interesați.

Modificarea **alineatului (4) al articolului 91** elimină interpretările ambigue cu privire la necesitatea și/sau posibilitatea susținerii lucrării de absolvire.

Scopul modificărilor de la **articolul 93** îl constituie asigurarea calității studiilor universitare, calitatea absolvenților calificați în 2 specialități sau 2 limbi. Această prevedere asigură posibilitatea organizării combinațiilor între limbile clasice, limbile și literaturile străine, limba și literatura română, limbile și literaturile etniilor conlocuitoare pe teritoriul Republicii Moldova (rusă/ucraineană/găgăuză/bulgară/poloneză/ivrit/idiș etc.). Totodată, a fost redactat alineatul (2) în consens cu noile completări de la alineatul (1).

Oportunitatea modificării **articolului 94 alineatul (5)** constă în asigurarea legăturii dintre mediul industrial, instituțiile de învățământ superior și studenții-doctoranzi, reducerea decalajului dintre mediul industrial și mediul academic, crearea oportunității pentru persoanele angajate în câmpul muncii de a întreprinde un proiect de cercetare axat pe industrie, asigurarea transferului de cunoștințe între instituțiile de învățământ superior și companii din sectorul industrial. Totodată, se va asigura producerea cunoașterii practice, de cunoștințe strategice și de aplicare creativă a acestor cunoștințe pentru proiectarea, implementarea și evaluarea unor activități, procese sau produse.

Beneficii pentru studenții-doctoranzi:

- angajarea în câmpul muncii pe parcursul întregului program, fiind înregistrați ca studenți-doctoranzi la instituția de învățământ superior.
- concentrarea cercetării asupra problemelor industriale sau problemelor relevante pentru companie (probabil pe un subiect la care se lucrează), fiind supravegheați în comun de experții din companie și instituția de învățământ superior.
- îmbinarea programului de cercetare cu nevoile de afaceri ale companiei.

Beneficii pentru companie și instituția de învățământ superior:

- compania va putea accesa cunoștințele valoroase dobândite în timpul studiilor superioare de doctorat.
- colaborarea cu cercetători/inovatori de top la nivel mondial, care lucrează în domeniile de interes pentru companie.
- construirea unor relații de lucru productive.
- programul de doctorat va genera creștere în mediul industrial/comunitatea de afaceri prin cooperarea în domeniile cercetării și inovării între instituția de învățământ superior și compania parteneră.
- programul de doctorat va permite transferul de cunoștințe și crearea de rețele între companiile partenere și cercetătorii implicați.

Alineatul (12) de la articolul 94 are scopul de a răspunde cerinței de claritate a textului de act normativ și de a se exclude orice echivoc.

Denumirea articolului 97 se modifică, or, deși aceasta este unitară, conținutul reflectă CNC doar pentru învățământ superior. Alte modificări de la **articolele 97 și 98** au scop de concretizare și asigurare a consecvenței normative, în concordanță cu modificările la art.3 și 11¹.

Articolul 99 alineatul (1) și articolul 123 alineatul (4) se completează în consens cu prevederile art.103 alin. (4) din Cod, pentru a elimina interpretările și a asigura o abordare unică asupra subiectului acreditării.

Completarea de la **articolul 102** este promovată în condițiile în care Ministerul Educației și Cercetării își propune promovarea unui regulament-cadru cu privire la constituirea și organizarea organelor de conducere ale instituțiilor de învățământ superior, în concordanță cu principiile autonomiei universitare și responsabilității publice a instituțiilor.

La **articolele 103 și 105** au fost propuse mai multe modificări conforme art.117 alin.(1), care reglementează categoriile de personal din învățământul superior și care unifică terminologia utilizată: cadre didactice, cadre științifice și cadre științifico-didactice. În scop de concretizare, a fost precizat la articolul 105 referitor la aplicarea Regulamentului-cadru aprobat de Ministerul Educației și Cercetării.

Completările de la **articolul 107** sunt prezentate în contextul reformei universitare și consolidării cercetării științifice la nivel universitar.

Toate intervențiile de la **articolul 108** urmăresc consolidarea activității Consiliului de etică și management. Completările vin cu concretizări în sensul evitării delegării sau numirii în Consiliu a angajaților din instituțiile respective. O altă completare se referă la remunerarea activității membrilor Consiliului și este justificată având în vedere efortul depus în scopul examinării sesizărilor parvenite. Dat fiind faptul că, potrivit art. 105, alin. (9), rectorul este confirmat în post, în baza rezultatelor alegerilor, prin ordinul fondatorului, în termen de cel mult 3 luni, amendamentul la alineatul (4) are menirea de a asigura respectarea acestei prevederi legale.

Modificarea de la **articolul 114 alineatul (4)** are scop de concretizare.

Articolul 115, alineatul (2) se modifică, or atribuțiile privind administrarea examenelor și a evaluărilor în învățământul general se regăsesc în competența Agenției Naționale pentru Curriculum și Evaluare.

La **articolul 121** intervenția vizează exclusiv corectarea denumirii Ministerului Sănătății.

La **articolul 123** modificarea este necesară în contextul utilizării noțiunilor existente în practica internațională și având în vedere argumentele referitoare la modificarea noțiunilor relevante de la art.3. Completarea unui nou alineat este motivată în prezenta notă informativă la art.17 alin. (8).

Completarea la **articolul 124** se regăsește și la articolul 3 în vigoare: centru educațional comunitar – instituție cu destinație educațională, multifuncțională. Această structură este importantă pentru dezvoltarea în special a educației generale a adulților la nivel de APL.

Denumirea Capitolului II a Titlului VII și titlul articolului 126 se modifică în contextul substituirii noțiunilor. La fel, în scopul motivării modificărilor la **articolul 126**, subsecvent argumentelor expuse supra, menționăm necesitatea reglementării educației generale, a formării profesionale inițiale și continue a adulților, conform practicilor internaționale.

În scopul justificării modificărilor de la **articolul 127**, precizăm că pentru organizarea sistemului de educație a adulților, în contextul învățării pe tot parcursul vieții, este necesară alocarea resurselor financiare. În condițiile actuale, procesul de acordare a resurselor financiare pentru acest domeniu este complicat. Având în vedere deschiderea donatorilor privind dezvoltarea competențelor populației adulte, există probabilitate înaltă de a avea suport din partea partenerilor

sociali în acest sens. Este necesar de creat Fondul Special de Formare al Adulților pentru a susține educația adulților. Prin intermediul fondului, în bază de concurs deschis, se vor finanța din bugetul de stat activități de formare a adulților care răspund necesităților în prealabil cercetate, ca fiind de importanță majoră în context social economic.

În ceea ce privește modificarea **articolului 129**, menționăm că analiza constatativă a actelor normative și metodologice care reglementează activitatea structurilor de asistență pedagogică (în continuare SAP), precum și cercetarea diferitelor studii, a evidențiat disfuncționalități și vulnerabilități în activitatea acestor structuri. Cele mai vizibile și persistente limitări de acest fel sunt următoarele:

- Caracterul discreționar al deciziei privind organizarea SAP.

Instituirea SAP este recomandată de către Guvern consiliilor raionale/municipale și nu este stabilită ca atare. Acest fapt pune sub risc funcționalitatea serviciilor respective, când organele administrației publice raionale/municipale pot decide existența sau inexistența unui serviciu absolut necesar sistemului de învățământ.

- Uniformizarea în stabilirea efectivului-limită de personal al SAP.

Prin Hotărârea Guvernului nr.732/2013, a fost aprobat efectivul-limită de 10 unități de personal pentru SAP, fără luarea în considerare a numărului potențial de copii, familii, instituții, cadre didactice asistate. Or, lucrurile sunt radical diferite în cazul raioanelor mici (Basarabeasca, Dubăsari, Șoldănești) și al celor mai mari (Orhei, Cahul, Hîncești), precum și al municipiilor (Chișinău, Bălți).

- Insuficiența resurselor pentru realizarea calitativă a misiunii.

Raportate la complexitatea și amploarea atribuțiilor puse în sarcina Centrului Republican de Asistență psihopedagogică (în continuare CRAP): de organizare, elaborare, monitorizare, cercetare, realizare de intervenții practice etc., resursele Centrului (umane, materiale, de timp) nu acoperă și nu asigură suficient realizarea calitativă misiunii acestuia. Misiunea este formulată prea larg și lasă loc pentru situații în care CRAP va fi în permanență implicat în activități suplimentare care decurg din dezideratul de asigurare a dreptului la educație de calitate pentru toți copiii.

De asemenea, scopul CRAP necesită concretizare, întrucât sintagma „asistență psihopedagogică”, ca și semnificație, presupune activități concrete de lucru cu copiii, care sunt improprii nivelului/poziției CRAP în ierarhia structurilor de educație incluzivă.

O situație similară se înregistrează și în cazul SAP, în special în ceea ce privește realizarea atribuției de acordare a asistenței psihopedagogice directe copiilor.

În același timp, conform documentelor de constituire, misiunea ambelor structuri este formulată foarte general, fapt ce extinde extrem de mult aria de activitate a ambelor structuri de asistență psihopedagogică, în condițiile în care acestea au fost create pentru asistența unui grup distinct de beneficiari.

Aceeași constatare poate fi făcută și în ceea ce privește atribuțiile CRAP/SAP. Lista de atribuții este extrem de extinsă, în practică fiind complicat de asigurat realizarea calitativă a tuturor acestor responsabilități.

- Inadecvarea/ Nepotrivirea tipologiei resurselor la misiunea și obiectivele structurilor de asistență psihopedagogică

Lista/tipologia funcțiilor în cadrul structurilor de asistență psihopedagogică necesită revizuire în sensul adecvării la misiunea și scopurile de bază ale acestor structuri. Constatarea respectivă este în special pregnantă în cazul acordării asistenței psihopedagogice directe copiilor. În condițiile în care în sistemul național de educație activează doar 20 de psihologi și 16 psihopedagogi la nivel preșcolar și 420 de psihologi – la nivel de instituții de învățământ primar și secundar general, este evidentă necesitatea aportului SAP la asistența copiilor. (În SAP

activează doar un psiholog care are multe responsabilități și puține resurse/instrumente pentru realizarea calitativă a acestora).

- Interferența nivelurilor de responsabilitate.

Întrucât CRAP coordonează metodologic SAP, oferă asistență de specialitate, este inefficient, din punctul de vedere al utilizării resurselor, ca Centrului să i se pună sarcina de acordare a suportului metodologic personalului din învățământ (cadre didactice, cadre didactice de sprijin, psihologi, logopezi). În acest scop, sunt create SAP-urile și CRAP asigură, prin elaborarea metodologiilor, instrucțiunilor, altor suporturi, asistența metodologică necesară instituțiilor și personalului.

La fel, extinderea atribuțiilor CRAP până la acordarea asistenței APL copiilor și familiilor acestora creează dublări cu atribuțiile SAP și reduce din resursele CRAP, care ar trebui să fie alocate pentru realizarea atribuțiilor de bază: asigurarea metodologică a dezvoltării educației incluzive la nivel național.

Atribuirea SAP a responsabilității de monitorizare a progresului educațional al copiilor cu CES generează dublarea sarcinilor cu instituțiile de învățământ. SAP ar trebui să elaboreze analize calitative și de impact privind intervențiile/serviciile de suport, adecvarea acestora la necesitățile copiilor și contribuția la evoluția/progresul educațional al copiilor.

- Lipsa perspectivelor și precondițiilor de dezvoltare a structurilor de asistență psihopedagogică și de asigurare a calității activității acestora.

Niciunul din regulamentele structurilor de asistență psihopedagogică nu conține prevederi explicite privind dezvoltarea continuă, modernizarea, asigurarea calității. Nu este clar stabilit mecanismul de monitorizare, cu excepția supervizării SAP de către CRAP și a prezentării rapoartelor anuale de activitate ca formă de responsabilizare publică.

De asemenea, referitor la modificarea art.129, considerăm important ca Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică să aibă atribuții de organizare a asistenței psihopedagogice în învățământul profesional tehnic.

Propunerea privind completarea cu **articolul 129¹** a fost prezentată de către Centrul Tehnologiei Informaționale și Comunicaționale în Educație (CTICE) și susținută de către subdiviziunea de profil. Introducerea articolului în Cod va corecta omisiunea reflectării obiectivelor CTICE la nivel legal și va asigura o mai mare vizibilitate și pondere domeniului de activitate al instituției.

Cu referire la **modificarea art. 132** remarcăm că propunerile au fost prezentate și argumentate de către Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice și, respectiv, de Asociația Națională a Companiilor din Domeniul TIC.

Anterior, în domeniul artelor a existat posibilitatea de a obține titluri științifico-didactice și pentru persoanele fără titlu științific de doctor, în baza meritelor specifice domeniului. Pentru învățământul artistic este foarte important și absolut necesar ca în aule să poată fi atrași artiști notorii, care au o carieră artistică de succes și care-și pot demonstra profesionalismul prin propria operă și astfel sunt credibili în fața tinerilor, deoarece este cunoscut faptul că în domeniul artelor meseria este transmisă de la maestru la discipol. Anume pe un asemenea model se fundamentează procesul didactic în cele mai prestigioase școli de muzică, teatru, film, arte plastice din lume. Însă acești maeștri, de regulă, se preocupă de dezvoltarea și evoluția lor artistică, fapt care limitează posibilitatea de a scrie lucrări științifice și a elabora teze de doctorat, însă nicidecum nu diminuează valoarea lor ca profesori.

Sectorul TIC are nevoie de specialiști noi, care să corespundă cu viteza de dezvoltare a pieței. Astfel, sectorul TIC are nevoie de specialiști, cât mai proaspăt pregătiți pe piață, iar în contextul în care Moldova atestă în ultimii ani un deficit acut de competențe și specialiști, sunt necesare intervenții urgente în acest sens. În fiecare an apar noi evoluții în domeniul tech, respectiv forța

de muncă disponibilă și în proces de pregătire nu corespunde la viteza de apariție a noilor specialități. În atare condiții, implicarea largă a practicienilor la etapa de formare inițială va permite pregătirea absolvenților cu îndemânări TIC potrivite.

Textul „în instituții de formare profesională continuă” de la **articolul 133 alineatul (2)** se exclude ca fiind redundant, or precizarea în continuarea textului „și/sau de alți prestatori de servicii educaționale” cuprind toate categoriile de instituții care pot să asigure activități de dezvoltare profesională a personalului didactic, științifico-didactic, științific și de conducere.

Intervențiile de la **articolul 134** au scopul de a atrage și a menține în sistemul educațional tinerii specialiști.

Modificarea de la **articolul 136 alineatul (2)** are scopul de a exclude o trimitere lacunară la cadrul normativ în vigoare și va permite ministerului de resort să înregistreze, potrivit prevederilor legale, regulamentul-cadru cu privire la organizarea și funcționarea organelor de autogovernanță a elevilor.

Se propune introducerea la **articolul 138 alineatul (2)** a unor obligații noi pentru părinți sau alți reprezentanți legali ai copiilor și elevilor. Scopul modificărilor constă în contracararea fenomenului violenței în instituțiile de învățământ, în special a celor îndreptate împotriva cadrelor didactice.

Modificarea **articolului 139, litera h)** se propune în contextul în care sunt aprobate prin Hotărâre de Guvern reglementări cu privire la susținerea elevilor capabili de performanțe înalte.

Completarea **articolului 140 cu lit.q¹** este promovată în scopul concretizării cooperării cu organele locale de specialitate în domeniul învățământului. Referitor la **literele z) și y) de la articolul 140**, propunerea de modificare este motivată în scopul unificării și clarificării denumirii sistemului informațional din domeniul educației (OLSDÎ).

La **articolul 141 litera d) și articolul 142 litera b)**, noua prevedere va permite OLSDÎ invocarea competențelor necesare pentru a organiza și evalua procesul educațional și cel al formării continue a cadrelor didactice din instituțiile de învățământ, indiferent cine este fondator al instituției respective. Modificarea de la **articolul 142 litera g)** are scopul de asigurare a concordanței cu prevederile de la art.23.

De asemenea, pentru a asigura concordanța cu prevederile de la art.23 se propune modificarea **articolului 143 alineatul (1)**.

Modificarea propusă la **articolul 143 alineatul (4)** va asigura o înțelegere mai clară și va descrie explicit în ce constă sprijinul din partea statului de care pot beneficia instituțiile private de învățământ ce au fost acreditate.

Promovarea modificării la **articolul 145 alineatul (11)** este determinată de necesitatea perfecționării modului de administrare a sistemului de asigurare cu manuale școlare. Având în vedere aplicarea, din anul 2017, a taxei de închiriere a manualelor doar pentru treapta de liceu, volumul de activitate al Fondului special pentru manuale s-a diminuat substanțial, iar activitatea în condiții de autogestiune este foarte dificilă.

Modificarea de la **articolul 146 alineatul (4)** a fost propusă urmare a aplicării Metodologiei de realizare a raportului de expertiză. La modul practic, s-a dovedit a fi neproportională scopului legii adoptarea deciziilor prin care se demonstrează încetarea necesității de aflare a bunurilor respective în domeniul public. Astfel că noile prevederi vor clarifica faptul că un bun asupra căruia a încetat necesitatea de utilizare în domeniul educației să fie utilizat în continuare în domeniul public. În același timp, se va asigura utilizarea bunurilor destinate educației doar în acest scop.

Pentru a evita conflictul de norme juridice se impune **abrogarea Legii nr. 1070/2000** privind aprobarea Nomenclatorului specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ superior și mediu de specialitate. Potrivit art.59 alin. (1) lit. a) și art.81 alin.(3) al Codului

educației, studiile în învățământul profesional tehnic și studiile superioare se reglementează prin Nomenclatorul domeniilor de formare profesională și al specialităților, aprobat de Guvern. Astfel, au fost aprobate Hotărârile de Guvern nr.425/2015 privind Nomenclatorul domeniilor de formare profesională și al meseriilor/profesiilor, nr. 853/2015 privind Nomenclatorul domeniilor de formare profesională pentru învățământul profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar și nr. 482/2017 privind Nomenclatorul domeniilor de formare profesională și al specialităților în învățământul superior.

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Actul normativ nu conține norme privind armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

De ordin general:

- introducerea, modificarea sau excluderea unor noțiuni. De exemplu, se introduce: instituție de circumscripție, se modifică: „cadru didactic de sprijin” (prin concretizarea statutului de cadru didactic), se exclude: „curriculum adaptat” (utilizăm adaptări curriculare), „bacalaureat profesional”, mai multe amendamente pentru transpunerea definițiilor din Recomandarea Consiliului UE privind Cadrul european al calificărilor pentru învățarea pe tot parcursul vieții;

- completarea „finalităților educaționale” cu norme care să permită asigurarea alinierii la Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;

- modificări care vor permite revizuirea și ulterior înregistrarea corespunzătoare a unor acte departamentale:

- 1) Instrucțiunilor cu privire la personalizarea automatizată, eliberarea, evidența, și păstrarea actelor de studii;

- 2) Regulamentelor-cadru de organizare și funcționare a instituțiilor de învățământ general;

- 3) Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a instituțiilor de învățământ profesional tehnic;

- 4) Regulamentul-cadru cu privire la constituirea și organizarea organelor de conducere ale instituțiilor de învățământ superior;

- 5) Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a Consiliilor elevilor.

La nivelul învățământului general:

- stabilirea faptului că pachetul standard de servicii educaționale se aprobă pentru învățământul obligatoriu și unificarea prevederilor din Cod referitoare la acest aspect;

- specificarea caracterului didactic al activității Centrului sportiv de pregătire a loturilor naționale;

- stabilirea într-o formulă clară și echitabilă a procedurilor de autorizare/acreditare a instituțiilor de învățământ, indiferent de forma de proprietate;

- introducerea în proiect a unor modificări la inițiativa autorităților locale din UTA Găgăuzia, motivate prin prisma legislației speciale aplicabile în regiune și ținând cont de specificul aparatului administrativ al UTA Găgăuzia;

- stabilirea că pentru elevii din instituții penitenciare, învățământul liceal se poate organiza ca învățământ la distanță;

- anularea celei de-a treia sesiuni de bacalaureat anuală contra cost în condițiile asigurării accesului la șase sesiuni de examene gratuite;

- enumerarea expresă a taberelor de odihnă, centrelor de tineret și centrelor sportive de pregătire a loturilor naționale în calitate de instituții care realizează învățământ extrașcolar în scop de „legiferare” a activităților extrașcolare în instituțiile respective;
- unificarea și modificarea mai multor termeni în consens cu specificul educației timpurii (curriculum național în loc de curriculum școlar; rezultatele învățării în loc de rezultatele școlare și Consiliul pedagogic suplimentar Consiliului profesoral);
- invocarea competențelor OLSDÎ necesare pentru a organiza și evalua procesul educațional și cel al formării continue a cadrelor didactice din instituțiile de învățământ din teritoriul administrat, indiferent cine este fondator al instituției respective;
- introducerea unor modificări pentru a asigura o înțelegere mai clară și descriere explicită a sprijinului din partea statului de care pot beneficia instituțiile private de învățământ general care au fost acreditate;
- introducerea a unei noi abordări în activitatea serviciilor de asistență psihopedagogică, prin includerea acestora la categoria subdiviziuni structurale ale Centrului Național de Asistență Psihopedagogică.

Pentru învățământul profesional tehnic, modificările se referă la:

- transferul funcției de pedagog social în categoria funcțiilor didactice;
- clarificarea modului de înființare, reorganizare și lichidare a instituțiilor private de învățământ profesional tehnic (similar se va modifica și pentru învățământul superior);
- excluderea bacalaureatului profesional ca fiind inutil și confuz, limitând nejustificat accesul către piața muncii a absolvenților care susțin examenul de calificare;
- completarea perioadei de 3 ani pentru studii la programele de formare profesională tehnică postsecundară, în baza certificatului de studii liceale și a studiilor medii de cultură generală la profilurile medicină și farmacie, în consens cu recomandările și practicile internaționale similare și necesitatea asigurării sistemului de sănătate, veriga medie, cu cadre calificate;
- introducerea specificărilor privind accesul la programele integrate pentru pregătirea cadrelor în învățământul primar și educația timpurie;
- oferirea condițiilor similare de acces la studii la programele de formare profesională tehnică postsecundară nonterțiară, având aceeași abordare ca și accesul la ciclul I de studii superioare prevăzut de art. 89 alin (2).

Referitor la organizarea învățământului superior și a domeniilor cercetării și inovării:

- modificarea unor prevederi pentru a asigura concordanța acestora cu reforma universitară aflată în derulare;
- se introduc prevederi noi pentru eliminarea unor contradicții cu documentele europene în domeniul învățământului superior și concretizarea modalităților de complementare a cunoștințelor într-un anumit domeniu al programului de formare profesională;
- în scopul asigurării sinergiei învățământului superior și a cercetării, dar și în vederea corelării învățământului superior cu necesitățile societății, Nomenclatorul domeniilor de formare profesională și al specialităților va fi structurat pe trei cicluri (licență, master și doctorat), prin urmare, se va axa nu doar pe formarea profesională, dar și pe cercetarea științifică în instituțiile de învățământ superior;
- includerea posibilității de a realiza învățământul dual în învățământul superior;
- asigurarea calității studiilor universitare, calitatea absolvenților calificați în 2 specialități, prin posibilitatea organizării combinațiilor a 2 limbi străine între limbile clasice, limbile și literaturile străine, limba și literatura română, limbile și literaturile etniilor conlocuitoare pe teritoriul Republicii Moldova;

- eliminarea interpretărilor ambigue cu privire la necesitatea și/sau posibilitatea susținerii lucrării de absolvire prin specificarea că studiile superioare integrate se finalizează cu susținerea obligatorie a lucrării de absolvire și, la decizia instituției, a examenului de absolvire;

- consolidarea activității Consiliului de etică și management;

- aspecte care vor facilita utilizarea în învățământul superior a sistemului unic de e-admitere;

- atragerea în aulele studențești a practicienilor din domeniile arte, sport și tehnologii informaționale.

Alte prevederi:

- beneficierea, în primii cinci ani de activitate didactică de la repartizare (comparativ cu primii trei ani la data de astăzi), de indemnizații din mijloacele bugetului de stat în modul stabilit de Guvern;

- excluderea din lista atribuțiilor ANACEC a sarcinii privind administrarea examenelor și a evaluărilor în învățământul general care se regăsesc în competența Agenției Naționale pentru Curriculum și Evaluare;

- modificarea în contextul utilizării noțiunilor existente în practica internațională a sintagmei „formarea profesională continuă a adulților” cu sintagma „educația adulților sub aspecte de educația generală, formarea profesională inițială și continuă a adulților”;

- includerea unor prevederi care vor permite finanțarea din bugetul de stat, în bază de concurs deschis, a activităților de formare a adulților care răspund necesităților în prealabil cercetate, ca fiind de importanță majoră în context social economic;

- completarea cu un articol nou privind Cadrul național al calificărilor;

- introducerea unor obligații noi pentru părinți sau alți reprezentanți legali ai copiilor și elevilor în scopul contracarării fenomenului violenței în instituțiile de învățământ, în special a celor îndreptate împotriva cadrelor didactice;

- concretizarea că reglementările cu privire la susținerea elevilor capabili de performanțe înalte sunt aprobate prin Hotărâre de Guvern;

- unificarea și clarificarea denumirii sistemului informațional din domeniul educației „Sistemul Informațional de Management în Educație”;

- introducerea unui articol nou referitor la Centrul Tehnologiei informaționale și Comunaționale în Educație;

- reconceptualizarea prevederilor privind statutul entității investite cu atribuția de administrare a sistemului de asigurare cu manuale școlare;

- modificări prin care se va asigura utilizarea bunurilor destinate educației doar în acest scop și consolidarea rigorilor la adoptarea deciziilor prin care se demonstrează încetarea necesității de aflare a unor bunuri în domeniul educației.

De asemenea, proiectul prevede abrogarea Legii nr. 1070/2000 privind aprobarea Nomenclatorului specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ superior și mediu de specialitate (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr.94-97, art. 382), cu modificările ulterioare.

5. Fundamentarea economico-financiară

Date fiind creșterile de personal în cadrul Centrului Republican de Asistență Psihopedagogică, dar și unele precondiții pentru asigurarea calității activității Centrului, sunt necesare alocații financiare suplimentare la bugetul actual al Centrului, după cum urmează:

- creșterea cu 1250.0 mii lei a cheltuielilor de personal/salarizare;

- creșterea cu 3.2 mii lei a cheltuielilor de dezvoltare profesională a personalului;

- creșterea cu 101.2 mii lei a cheltuielilor de întreținere și dotare.

<p>Urmează a fi stabilit prin Hotărâre de Guvern modalitatea de calculare și acordare a indemnizațiilor pentru tinerii specialiști din sistemul educațional având în vedere modificarea perioadei de acordare a facilităților de la 3 la 5 ani de la debutul activității.</p> <p>De asemenea, va necesita mijloace financiare implementarea prevederilor privind remunerarea membrilor Consiliului de etică și management. Totodată, având în vedere numărul mic de membri ai Consiliului considerăm posibilă acoperirea cheltuielilor respective în limita bugetului aprobat.</p>
<p>6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare</p> <p>Proiectul se încorporează în sistemul actelor normative și nu necesită modificarea altor legi sau elaborarea unor acte legislative noi. Totodată, se pune în sarcina Guvernului ca, în termen de 6 luni, să aducă actele sale normative în concordanță cu prezenta lege.</p>
<p>7. Avizarea și consultarea publică a proiectului</p> <p>În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, proiectul a fost plasat pe pagina web oficială a Ministerului Educației și Cercetării www.mec.gov.md, compartimentul Transparența decizională și pe platforma particip.gov.md.</p>
<p>8. Constatările expertizei anticorupție</p> <p>Proiectul va fi supus expertizei anticorupție la Centrul Național Anticorupție.</p>
<p>9. Constatările expertizei de compatibilitate cu legislația Uniunii Europene</p> <p>Proiectul nu intră în categoria actelor normative care necesită expertiza de compatibilitate cu legislația Uniunii Europene.</p>
<p>10. Constatările expertizei juridice</p> <p>Proiectul urmează a fi expertizat din punct de vedere juridic.</p>
<p>11. Constatările altor expertize</p> <p>Proiectul nu necesită alte expertize.</p>

Ministru

Anatolie TOPALĂ